

2. Третяк А.М., Другак В.М., Третяк Р.М., Гунько Л.А. Землевпорядне проектування: еколого-ландшафтне землевпорядкування сільсько-господарських підприємств. – К.: Аграрна наука, 2007. – 120 с.

3. Третяк А.М., Другак В.М., Леоніць В.О. Третяк Р.М., Гунько Л.А. Методичні рекомендації еколого-ландшафтного землевпоряд-

кування сільськогосподарських підприємств. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2006. – 92 с.

4. Третяк А.М., Другак В.М., Третяк Р.А. Метод еколого-економічної класифікації придатності земель для вирощування основних сільськогосподарських культур. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №9598 від 19.03.2004.

М.Ю. БАРНА,

к.е.н., доцент, Львівська комерційна академія

Структура механізму управління ефективністю системи внутрішньої торгівлі в Україні

У статті розглянуто загальні принципи побудови механізму управління ефективністю системи внутрішньої торгівлі України в сучасних умовах трансформації; подана характеристика та обґрунтовано складові елементи такого механізму. Впровадження на національному рівні економіки обґрунтованого механізму управління ефективністю системи внутрішньої торгівлі в Україні та його комплексне використання на галузевому, регіональному та локальному рівнях дозволить вплинути на об'єкт управління з метою підвищення його ефективності. Завдяки впровадженню обґрунтованого механізму та на основі підвищення ефективності системи внутрішньої торгівлі галузь здатна виконати свої функції за кожною з підсистем.

Ключові слова: внутрішня торгівля, система, механізм, ефективність, управління.

М.Ю. БАРНА,

к.э.н., доцент, Львовская коммерческая академия

Структура механизма управления эффективностью системы внутренней торговли в Украине

В статье рассмотрены общие принципы построения механизма управления эффективностью системы внутренней торговли Украины в современных условиях трансформации; представлена характеристика и обоснованы составляющие элементы такого механизма. Внедрение на национальном уровне экономики обоснованного механизма управления эффективностью системы внутренней торговли в Украине и его комплексное использование на отраслевом, региональном и локальном уровнях позволит повлиять на объект управления с целью повышения его эффективности. Благодаря внедрению обоснованного механизма и на основе повышения эффективности системы внутренней торговли отрасль способна выполнить свои функции в каждой из подсистем.

Ключевые слова: внутренняя торговля, система, механизм, эффективность, управление.

M.Y. BARNA,

Ph.D. in economics, Associate Professor

The structure of the control mechanism effective system of domestic trade in Ukraine

The article describes the general principles of management of the mechanisms of domestic trade of Ukraine in modern conditions of transformation; the characteristics are provided as well as the constituent elements of such mechanisms are structured. The introduction of the mechanisms in the system of the domestic trade Ukraine is given; its complex use at the sectoral, regional and local levels which will help to influence the object of management to increase its effectiveness. Through the introduction of a reasonable mechanism and by improving the effectiveness of the domestic trade, the industry is able to perform its functions in each of the subsystems.

Keywords: domestic trade, system, the mechanism, management, efficiency.

Постановка проблеми. Забезпечення ефективності системи внутрішньої торгівлі (СВТ) в Україні на сучасному етапі трансформації галузі та національної економіки без вдосконалення процесу управління є неможливим. Практична проблема недосконалості концептуальних підходів до управлінського процесу на національному рівні унеможлиблює вирішення проблем підвищення ефективності СВТ унаслідок лібералізації системи державного управління цим видом економічної діяльності. У Розділі 1 Концепції розвитку внутрішньої торгівлі України (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20.12.97 за №1449) [6, с. 1] обґрунтовується перехід від адміністративної управлінської вертикалі на горизонтальні зв'язки між ринковими структурами, зміни економічного та правового змісту ролі та міста держави в

управлінні торгівлею з пом'якшенням своїх функцій, заміни управлінських державних форм на регулюючі. Отже, проблема переходу до ліберальної (ринкової) моделі внаслідок інституціональних змін, пов'язаних із фактичним усуненням держави від управління процесом розвитку внутрішньої торгівлі у період її трансформації починаючи з 90-х років ХХ ст., загострила проблеми ефективності СВТ України.

Наявність безлічі гальмівних чинників розвитку внутрішньої торгівлі в Україні свідчить про невиправданість лібералізації самої системи державного управління цим видом економічної діяльності. За таких умов, без удосконалення процесу управління галуззю в Україні з обранням протекціоністських заходів і переходу від регулювання до управління СВТ із метою підвищення її ефективності, неможливо ані ви-

рішити безліч проблем у підсистемах СВТ, ані досягти стратегічних пріоритетів подальшого розвитку галузі.

Першочерговим завданням для вирішення цих проблем є впровадження обґрунтованого механізму розвитку СВТ в Україні в умовах трансформації з урахуванням таких положень: сутності механізмів в економіці – як інструментів для вирішення практичних проблем, врегулювання процесів у галузі та розвитку СВТ; принципів розробки механізму розвитку СВТ із врахуванням відповідності конструкції будь-якого економічного механізму на системній основі, де через врегулювання процесів в інституціонально–трансформаційній підсистемі усуваються проблеми в інших підсистемах; наукових положень щодо характеристики сутності цього механізму та його структурування.

У той же час впровадження лише механізму розвитку СВТ в Україні в умовах трансформації не дозволить удосконалити сам процес управління системою для підвищення її ефективності. Для вирішення цієї практичної проблеми необхідною є розробка та впровадження механізму управління ефективністю СВТ в Україні.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Побудова механізмів управління системами у галузі торгівлі (на торговельних підприємствах) з метою підвищення їх ефективності на основі виділення функцій менеджменту як важелів не принципово новий підхід, про що свідчать результати досліджень М.С. Молодожені [4] та О.В. Сардак [9].

Так, у дослідженнях М.С. Молодожені при обґрунтуванні методологічних засад управління результативністю інноваційної діяльності підприємств торгівлі в основу закладено: створення системи, що забезпечує позитивний результат інноваційного розвитку всіх її елементів у взаємозв'язку з оптимальним використанням потенційних можливостей та інноваційних ресурсів; визначено суб'єкт управління цією системою, що складається з персоналу підприємства, незалежних фахівців, що посередництвом різних форм управління забезпечує здійснення інноваційної діяльності на підприємстві відповідно до поставлених цілей; об'єктом управління визнано результативність інноваційної діяльності торговельного підприємства; на основі наукових положень інноваційного менеджменту виокремлено основні принципи, що визначають управління результативністю інноваційної діяльності підприємств торгівлі; визначено загальні функції, що притаманні управлінню результативністю інноваційної діяльності як керуючою системи (загальні та специфічні) [4, с. 30–45]. При цьому як один з основних критеріїв, які характеризують результативність системи управління інноваційною діяльністю на підприємстві торгівлі, обрано продуктивність, що характеризує ефективність використання виробничих ресурсів при виготовленні продукції та вимірюється як співвідношення кількості виробленої продукції і витрачених на це ресурсів, містить у собі як елемент дієвості, так і елемент економічності [4, с. 46]. Очевидно, що цим ученим у цілому витримано вимоги щодо управління системою на рівні торговельного підприємства з метою забезпечення ефективності її розвитку навіть при тому, що вченим не передбачалося формування механізму для вирішення цієї практичної проблеми.

На аналогічному науковому базисі будує конструкцію управлінського процесу на торговельному підприємстві й

О.В. Сардак. Так, розкриваючи сутність управління торговельним підприємством з погляду стратегічного менеджменту, цим ученим–економістом визначаються дії суб'єкта управління (керівника) на підлеглих із урахуванням чинників макро– і мікросередовища; інструменти, засоби, форми, методи управління; виділяються структурні елементи концепції управління, серед яких об'єкт, предмет, цілі, принципи, критерії оцінки ефективності, функції управління тощо, де останні представлено з точки розгляду класичного менеджменту [9, с. 67–69]. Отже, як і попереднім ученим–економістом [4], цим ученим у цілому витримано вимоги щодо управління системою на рівні торговельного підприємства з метою забезпечення ефективності її розвитку при тому, що також не передбачалося формування механізму для вирішення цієї практичної проблеми відносно предмету свого дослідження.

У той же час побудова механізму управління ефективністю СВТ на рівні національної економіки, який також буде охоплювати регіональний, галузевий та локальний рівень, з використанням функцій менеджменту більш складне науково–практичне завдання, оскільки охоплює більшість системних елементів, сам механізм повинен мати більш складну структуру та, відповідно, потребує використовувати більшу кількість важелів управління на різні об'єкти та на різних рівнях національної економіки.

Мета статті. Побудувати та обґрунтувати механізм управління ефективністю системи внутрішньої торгівлі на рівні національної економіки, який охоплюватиме також регіональний, галузевий та локальний рівень, з використанням функцій менеджменту.

Виклад основного матеріалу. Для розробки механізму управління ефективністю СВТ передусім слід розкрити сутність поняття «управління» загалом та зокрема – управління СВТ.

З точки зору розгляду «управління» як діяльності людини (або керування будь-якими процесами та будь-якою діяльністю об'єктів економічної системи) управління є «свідомим впливом людини на об'єкти, процеси та їх учасників, який здійснюється з метою придання визначеної направленості та отримання бажаних результатів» [7, с. 13]. У той же час, з точки зору менеджменту, управління являє собою «процес організації, планування, мотивації та контролю, необхідний для досягнення цілей організації» [5, с. 38]. Порівнюючи ці два визначення, можна дійти наступних висновків: управління здійснюється суб'єктом на об'єкт (у нашому випадку – суб'єктом управління СВТ на підсистемні елементи, та підпорядковані йому керуючі суб'єкти на нижчих рівнях національної економіки) з метою отримання корисного результату (у нашому випадку – підвищення ефективності СВТ) за допомогою реалізації класичних функцій менеджменту (організації, планування, мотивації та контролю). Очевидно, що відбудова процесу управління СВТ із метою підвищення її ефективності з урахуванням та на основі використання функцій менеджменту, які традиційно прийнято сприймати для управління на рівні підприємства (організації), не суперечить теорії менеджменту та має наукове підґрунтя для розвитку.

Використання функцій менеджменту доповнює сутність самого процесу управління СВТ. По–перше, завдяки функціям менеджменту суб'єкт управління має можливість планувати свої дії на основі найголовніших принципів формування СВТ, а

саме: забезпечити керованість СВТ, що полягає в управлінні галуззю та регулюванні процесів, які протікають в соціальній та економічній сферах за допомогою усунення негативного впливу відповідних соціально-економічних чинників (чинників гальмування), і використання відповідних чинників розвитку. Таким чином забезпечується результативність СВТ, що дозволяє досягти галузі ефективності свого розвитку на основі збільшення обсягів товарообігу та прибутку.

По-друге, відбудова управлінських дій з використанням функцій менеджменту дозволяє суб'єкту управління забезпечити цілісність взаємозв'язків між ним і керованими суб'єктами на різних рівнях національної економіки, що дозволить адаптуватися галузі до трансформаційних змін завдяки прийняттю інноваційним управлінським рішенням. Відтак, забезпечується системність взаємозв'язків, що орієнтує суб'єктів управління на всіх рівнях на досягнення конкретного результату (підвищення ефективності), що витікає з загальної теорії систем. Таким чином на основі функцій менеджменту досягається можливість управляти СВТ для підвищення її ефективності, що витікає з теорії системного аналізу та математичної логіки.

Для побудови механізму управління ефективністю СВТ необхідно врахувати теоретичні засади формування СВТ України та, зокрема, багаторівневості системи управління внутрішньою торгівлею, функції та завдання, що повинні вирішувати суб'єкти управління СВТ на всіх чотирьох рівнях національної економіки з урахуванням інституціонально-трансформаційних, економічних і соціальних підсистемних чинників. Лише з урахуванням цього можливо відбудувати структуру механізму управління ефективністю СВТ.

Враховуючи те, що механізм управління ефективністю СВТ на рівні національної економіки можна визнати основною частиною системи внутрішньої торгівлі, завдяки дії якого в сучасних умовах трансформації галузь може розвиватися на інноваційній основі та поліпшити результати діяльності, на всіх рівнях управління (національному, регіональному, галузевому та локальному), повинні застосовуватися суб'єктами управління методи та важелі, що нададуть змогу впливати на розвиток галузі з метою досягнення соціально-економічних результатів та виконання галуззю своєї соціально-економічної функції у розвитку національної економіки.

Відтак, при побудові механізму управління ефективністю СВТ на рівні національної економіки слід враховувати інтереси усіх суб'єктів управління на кожному з рівнів щодо підвищення ефективності системи на основі вдосконалення кожної з її підсистем, а саме: на національному рівні – ВРУ, КМУ, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України; на регіональному рівні – Департаментів економічного розвитку і торгівлі ОДА та м. Києва; на галузевому рівні – Департаментів розвитку торгівлі та торговельно-економічного співробітництва у структурі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України; на локальному рівні – керівників оптових і роздрібних торговельних підприємств. Вирішення завдань суб'єктами управління на кожному з рівнів у межах своїх повноважень дозволить усунути негативний вплив інституціонально-трансформаційної, економічної та соціальної підсистем СВТ у комплексі, що характеризує принцип взаємодії між суб'єктами механізму управління ефективністю СВТ.

Отже, функції менеджменту можна визнати важелями впливу суб'єктів управління механізмом на підвищення ефективності СВТ, а ступінь вирішення ними завдань щодо нейтралізації негативного впливу підсистемних чинників на ефективність системи – методами управління. Отже, функції та методи управління мають практичну сутність важелів механізму.

Поруч із цим до структури механізму управління ефективністю СВТ в Україні слід віднести такі важелі, як законність управління та принципи управління, що становить теоретичну сутність важелів механізму.

Розкриваючи сутність такого важеля механізму управління ефективністю СВТ, як законність управління, звертають на себе увагу як загальні закони управління [7], так і закони державного управління [1–3, 8]. Вважаємо, що дотримання загальноприйнятих у теорії управління законів (у тому числі державного управління) надасть можливість уникнути протиріччя при обґрунтуванні цього механізму.

У теорії менеджменту найбільш поширеною класифікацією законів управління можна вважати таку, що надана, наприклад, Л.І. Скібіцькою та О.М. Скібіцьким, згідно з якою ці закони поділяються на закони спеціалізації, інтеграції, необхідної і достатньої централізації, демократизації управління та раціонального використання часу, та надається відповідна ним характеристика для рівня підприємства [7, с. 15–21]. У той же час вченими, що займаються проблематикою державного управління, відповідні закони («державного управління») поділяються на такі, як єдності системи управління, поєднання централізації та децентралізації, взаємозалежності об'єкта і суб'єкта управління, відповідності повноважень і відповідальності, цілеспрямованості побудови і функціонування системи, виключна роль творчої активності людини в організації якісної роботи системи управління [1, с. 70; 2, с. 105; 8, с. 111–112; 3, с. 42].

Очевидно, що закони та принципи механізму управління ефективністю СВТ обґрунтовано з дотриманням базових методологічних положень менеджменту та державного управління, що виключає виникнення протиріччя при його впровадженні з урахуванням багаторівневості системи та взаємозв'язку між підсистемними елементами.

З метою конкретизації функцій та методів управління, що мають практичну сутність важелів механізму підвищення ефективності СВТ, необхідно: врахувати сутність ефективності СВТ і методи її вимірювання; чинники, що впливають на ефективність СВТ; доміканти, що визначені для підвищення ефективності СВТ. На цих основах можливо адаптувати класичні функції менеджменту відносно рівнів управління та підсистем СВТ, та чітко визначити методи, що повинні використати суб'єкти управління з метою підвищення ефективності СВТ.

Передусім слід відмітити, що ефективність СВТ є інтегральним критерієм, в якому відбивається раціональність використання ресурсів у внутрішній торгівлі порівняно з досягнутим результатом, та при цьому цей результат залежить від ефективності соціальної, економічної та інституціонально-трансформаційної підсистем. Відтак, при застосуванні як функцій менеджменту, так і методів управління суб'єкт управління повинен враховувати кінцевий результат саме у такому ракурсі, не залежно від рівня національної економіки. Критерії, що характеризують ефективність СВТ, ви-

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

значені за методикою, на основі розрахунку яких отримана відповідна оцінка на національному та регіональному (Львівська область) рівнях. Саме ці критерії мають бути враховані при конкретизації функцій та методів управління, що мають практичну сутність важелів механізму підвищення ефективності СВТ, поруч із чинниками, які впливають на розвиток внутрішньої торгівлі України, та на основі аналізу яких відібрано домінанти підвищення ефективності СВТ.

Відтак, виходячи із загальноприйнятої характеристики функцій менеджменту [5, с. 253–329, 359–426] та з урахуванням обґрунтованих законів і принципів механізму управління ефективністю СВТ, запропонована наступна характе-

ристика функцій менеджменту цього механізму, що мають практичну сутність важелів (табл. 1).

Отже, обґрунтовані функції менеджменту як важелі механізму управління ефективністю СВТ, які за своєю суттю не суперечать їхній характеристиці за класичним підходом, забезпечують можливість управляти цим механізмом як у розрізі рівнів національної економіки, так і за підсистемами СВТ на основі планування та контролю за встановленими критеріями оцінювання ефективності СВТ в умовах трансформації, організації та вмотивування суб'єктів управління до їх поліпшення з метою підвищення ефективності за підсистемами та системи у цілому. При цьому реалізація функцій ме-

Таблиця 1. Обґрунтування функцій менеджменту як практичного важеля механізму управління ефективністю СВТ

Функції менеджменту	Характеристика функції за класичним підходом*	Характеристика функції як важеля механізму управління ефективністю СВТ**
1	2	3
Планування	Процес визначення дій, необхідних для досягнення мети, за допомогою яких керівництво надає єдиний напрям зусиллям усіх членів організації; інструмент управління, що дозволяє оцінити ресурси та визначити перспективи розвитку; вид управлінської діяльності з метою визначення перспектив розвитку керуємої системи на основі розробки завдань на визначений термін із визначенням показників, за якими здійснюється контроль та оцінка; здійснюється на основі плану, що підлягає виконанню всіма виконавцями, та виступає офіційним документом, в якому відбиваються прогнози розвитку в майбутньому, проміжні, кінцеві цілі та завдання, механізми координації поточної діяльності та розподілу ресурсів з метою досягнення головної мети	Процес дій суб'єкта управління СВТ, спрямований на підвищення її ефективності на всіх рівнях національної економіки з метою вирішення проблем за підсистемами: в інституціонально-трансформаційній щодо збільшення кількості суб'єктів господарської діяльності в галузі, рівня їх прибутковості та рентабельності (товарообіг); у соціальній щодо задоволення потреби підприємств у кадрах необхідної кваліфікації та зростання рівня оплати праці у галузі пропорційно її продуктивності; в економічній щодо скорочення необґрунтованих витрати торгівлі, цілеспрямованого використання залучених інвестицій, збільшення вартість основних засобів у галузі. Планується профільним Міністерством на основі контролю та оцінювання визначених показників відповідно до розробленого Плану для суб'єктів управління на регіональному, галузевому та локальному рівнях економіки, в якому відображаються короткострокові та довгострокові прогнози розвитку галузі з урахуванням ресурсів (сукупної продуктивності), та передбачається механізм взаємозв'язку між суб'єктами управління відповідно до законів і принципів механізму управління ефективністю СВТ
Організація	Як функція управління націлена на втілення намічених планів; як процес – організаційна діяльність керівництва з метою вдосконалення та взаємодії між частинами цілого; як функція менеджменту полягає у створенні структури управління, в якій визначаються завдання, встановлюється порядок взаємодії між суб'єктами у процесі взаємодії, визначаються повноваження та відповідальність; пов'язується з координацією взаємодії суб'єктів при виконанні ними завдань відповідно плану дій	Передбачає дії профільного Міністерства щодо реалізації Плану підвищення ефективності СВТ на регіональному, галузевому та локальному рівнях економіки з дотриманням таких законів і принципів механізму управління ефективністю СВТ, як збалансованості СВТ, збалансованості дій між суб'єктами управління, централізації та децентралізації, пропорційності розподілу повноважень; здійснюється відповідно багаторівневої системи управління внутрішньою торгівлею, та на основі організації контролю профільним міністерством за функціями та завданнями, що повинні вирішувати суб'єкти управління СВТ на всіх чотирьох рівнях національної економіки з урахуванням інституціонально-трансформаційних, економічних і соціальних підсистемних чинників
Мотивація	Є процесом збудження себе та інших до діяльності з метою досягнення особистих цілей та цілей організації; полягає у збудженні персоналу до ефективної сумлінної діяльності з метою досягнення визначених цілей організації	Передбачає дії профільного міністерства щодо формування стійких мотивів у суб'єктів управління СВТ на всіх чотирьох рівнях національної економіки з метою вирішення проблем за підсистемами задля підвищення її ефективності, виконанні завдань за Планом підвищення ефективності СВТ; реалізується на основі дотримання принципів такого закону механізму управління ефективністю СВТ, як підвищення ефективності
Контроль	Є комплексною функцією, що включає облік, аналіз та оцінку; управлінська діяльність, яка фіксує стан об'єкта управління у задані проміжки часу; полягає у спостереженні за процесами, що протікають у керуємому об'єкті, співставленні реально досягнутих результатів із запланованими та виявленні відхилень; зміст контролю полягає у своєчасному виявленні проблем (відхилень від запланованих завдань, нормативів і стандартів), які виникають у досліджуваному об'єкті та (або) процесі	Є комплексною функцією для профільного Міністерства, що поєднує в собі виконання суб'єктами управління СВТ на всіх чотирьох рівнях національної економіки запланованих завдань підвищення ефективності СВТ на основі моніторингу їх діяльності (обліку, аналізу та оцінки); здійснюється на основі поєднання критеріїв та показників за підсистемами СВТ, які визначено у Плані, запланованих і фактичних із метою своєчасного виявлення відхилень та попередження негативного впливу чинників і зниження ефективності за підсистемами СВТ

* Характеристику надано на основі даних джерела [5, с. 253–329, 359–426].

** Характеристику надано автором із врахуванням критеріїв ефективності СВТ.

недждменту спирається на дотримання законів і принципів механізму управління ефективністю СВТ.

Для конкретизації методів управління, що мають практичну сутність важелів механізму, як і функції менеджменту, поруч із критеріями враховуються й чинники, що впливають на відбір домінант підвищення ефективності СВТ.

З метою визначення методів управління ефективністю СВТ – як практичного важеля механізму необхідно розкрити саму сутність понять «метод» і «метод у менеджменті», а також адаптувати методи управління до структури механізму. Виходячи з визначених домінант підвищення ефективності розвитку СВТ під методами управління ефективністю СВТ механізму слід розуміти способи впливу суб'єкта управління на негативний прояв чинників, які стримують підвищення ефективності кожної з підсистем та які потребують нейтралізації за умови реалізації функцій менеджменту.

Виходячи з того, що у класичному менеджменті виділяють економічні, організаційно-адміністративні, соціально-психологічні та кількісні методи управління, для управління ефективністю СВТ можна обрати методи, що відповідають

її трьом підсистемам, а саме – економічні (економічна підсистема), соціально-психологічні (соціальна підсистема – відповідно «соціальні методи») та організаційно-адміністративні (інституціонально-трансформаційна підсистема – відповідно «інституціональні методи»). Виходячи з такої класифікації усуваються протиріччя між впливом обраних методів управління ефективністю СВТ та ефективністю підсистем – з одного боку, а з іншого – між обраними методами управління та цілями, що визначено за домінантами підвищення ефективності розвитку СВТ. На цих основах виходячи з класичного трактування економічних, соціально-психологічних та організаційно-адміністративних методів управління [7, с. 21] та на основі їх уточненої класифікації відносно домінант підвищення ефективності розвитку СВТ у табл. 2 визначено наступні методи управління ефективністю СВТ.

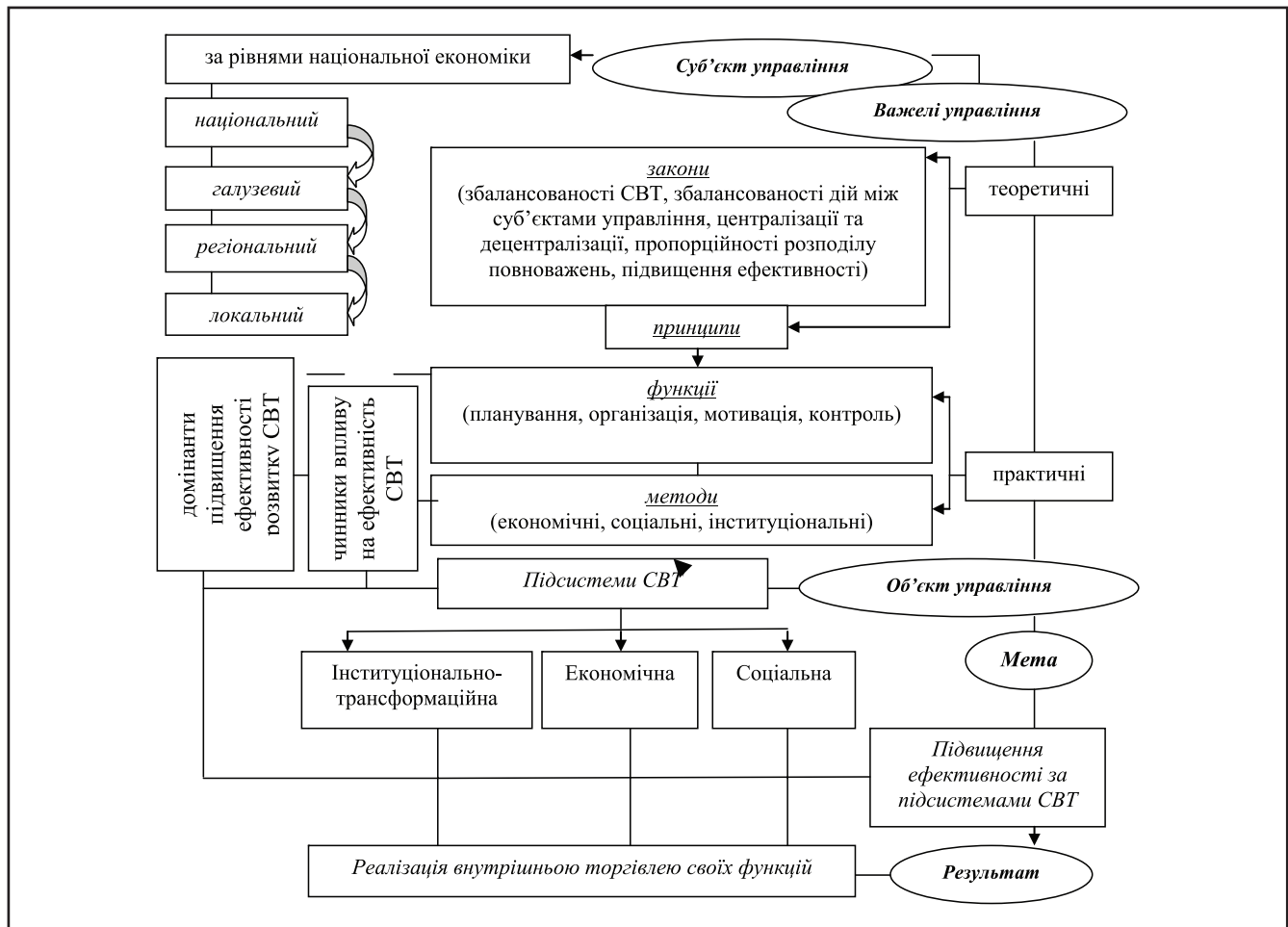
Очевидно, що серед методів механізму управління ефективністю СВТ є спільні та відмінні для двох рівнів, що зумовлено проблемами та визначеними домінантами для їх вирішення, які відібрано для галузі на національному рівні та у Львівській області.

Таблиця 2. Обґрунтування методів механізму управління ефективністю СВТ

Методи управління за двома підходами	Характеристика методів управління за класичним підходом *	Визначені методи механізму управління ефективністю СВТ для національного та регіонального (Львівська область) рівнів **
1	2	3
Економічні	Засновані на дії економічних законів та впливають на майнові інтереси; складають основу економічного управління	Для національного рівня: фінансового та матеріально-технічного забезпечення підприємств галузі; врегулювання товарного ринку; контролю ціноутворення; диверсифікації асортименту; активізації інноваційної діяльності суб'єктів у галузі. Для регіонального рівня (на прикладі Львівської області): стимулювання суб'єктів галузі до поліпшення результатних показників і скорочення необґрунтованих витрат; стимулювання до підвищення продуктивності праці та сукупної продуктивності; урегулювання товарного ринку регіону; контролю ціноутворення у регіоні
Соціально-психологічні / соціальні	Складають способи впливу на поведінку; є морально-матеріальною категорією управління, що забезпечує отримання прибутку; впливають на соціально-психологічні процеси, явища та дії	Для національного рівня: вмотивування кваліфікованої робочої сили до працеприкладання у галузі; стимулювання працівників до підвищення кваліфікації; обґрунтованого підвищення рівня оплати праці у галузі пропорційно підвищенню сукупної продуктивності; повного задоволення потреб споживачів у товарах і послугах. Для регіонального рівня (на прикладі Львівської області): обґрунтованого підвищення рівня оплати праці у галузі в регіоні, пропорційно підвищенню сукупної продуктивності; повного задоволення потреб споживачів регіону у товарах і послугах
Організаційно-адміністративні / інституціональні	Базуються на об'єктивних законах сумісної діяльності людей та управління нею, на потребах людей взаємодіяти у визначеному порядку; встановлюють до-вгостроковий зв'язок у системах управління між суб'єктами, забезпечують оперативне управління сумісною діяльністю, призначені для підтримки стабільності зв'язків між суб'єктами	Для національного рівня: спрощеного кредитування та оподаткування; вдосконалення менеджменту на підприємствах галузі; покращення іміджу підприємств галузі; забезпечення інноваційного розвитку; оптимізації торговельної інфраструктури; забезпечення стратегічного розвитку підприємств на інноваційній основі. Для регіонального рівня (на прикладі Львівської області): адаптації регіону до зовнішньоторговельної політики держави; вдосконалення регулювання на регіональному рівні на основі підвищення ефективності СВТ; забезпечення суб'єктів галузі інноваційними розробками; протидії інфляційним процесам; посилення конкурентних позицій суб'єктів галузі регіону на внутрішньому та зовнішньому товарному ринках; удосконалення менеджменту на підприємствах галузі регіону; забезпечення стратегічного розвитку підприємств на інноваційній основі; оптимізації торговельної інфраструктури; покращення іміджу підприємств галузі в регіоні; адаптування до змін у політичній ситуації в країні

* Характеристику надано на основі даних джерела [7, с. 21].

** Характеристику надано автором із врахуванням домінант підвищення ефективності розвитку СВТ на національному та регіональному (Львівська область) рівнях.

Структура механізму управління ефективністю СВТ в Україні

Таким чином, проведене наукове дослідження дозволяє надати наступну структуру механізму управління ефективністю СВТ в Україні (див. рис.).

Висновки

Впровадження на національному рівні економіки обґрунтованого механізму управління ефективністю СВТ в Україні та його комплексне використання на галузевому, регіональному та локальному рівнях, що спирається на дотримання суб'єктами управління визначених теоретичних важелів (законів і принципів управління) та застосуванні практичних (функцій і методів управління), дозволить вплинути на об'єкт управління (підсистеми СВТ) із метою підвищення їх ефективності з урахуванням відібраних домінант розвитку та чинників впливу. Найголовнішою практичною значущістю обґрунтованого механізму є те, що завдяки його впровадженню та на основі підвищення ефективності СВТ галузь здатна виконати свої функції за кожною з підсистемою, а саме:

- в інституціонально-трансформаційній – вирішити інституціональні проблеми розвитку галузі в умовах трансформації шляхом спрощення системи доступу до товарів, стимулювання збуту товарів національного виробництва, формуванням іміджу національних товаровиробників, розвитку торговельної інфраструктури, розширення каналів постачання та збуту товарів, удосконалення процесу регулювання галузевих і регіональних товарних ринків, забез-

печення ритмічності та оптимізації поставок партій товарів споживачу удосконалення складування тощо;

- в економічній – вирішити економічні проблеми розвитку галузі шляхом задоволення потреб виробників, відшкодування витрат на виробництво товарів та їх збут на основі підвищення сукупної продуктивності завдяки інноваційному розвитку, вдосконалення процесів кредитування та ціноутворення;

- у соціальній – вирішити соціальні проблеми розвитку галузі шляхом задоволення потреб споживачів і населення у товарах за ціною та якістю, розширення асортименту та підвищення обсягу товарної маси, вдосконалення технології торгівлі з метою поліпшення обслуговування споживачів і підвищення якості їх обслуговування.

При цьому впровадження обґрунтованого механізму на практиці дозволить виконати внутрішній торгівлі свою головну соціально-економічну функцію, та перетворитися на галузь, що сприяє розвитку національної економіки в Україні, що є характерною відзнакою країн-лідерів на міжнародному ринку торгівлі на сучасному етапі трансформації, пов'язаному з переходом до постіндустріального суспільства.

Список використаних джерел

1. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: Проблеми теорії, методології, практики: [монографія] / В.Д. Бакуменко. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 328 с.

2. Большая Советская Энциклопедия: в 30 т. / [гл. ред. А.М. Прохоров]; изд. 3-е. – М.: Советская Энциклопедия, 1972. Т. 9. Евклид – Ибсен. – 1972. – 624 с.

3. Державне управління і менеджмент: [навч. посіб. у табл. і схемах] / Г.С. Одінцова, Г.І. Мостовий, О.Ю. Амосов [та ін.]; за заг. ред. Г.С. Одінцової. – Х.: ХарPIУАДУ, 2002. – 492 с.

4. Молодоженя М.С. Управління результативністю інноваційної діяльності підприємств торгівлі: Дис. канд. екон. наук за спец. 08.00.04. – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / М.С. Молодоженя. – Київський національний торговельно-економічний університет, 2012. – 166 с.

5. Основы менеджмента / Мескон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф.; пер. с англ. – М.: «Дело ЛТД», 1994. – 702 с.

6. Про Концепцію розвитку внутрішньої торгівлі України / Постанова КМУ від 20.12.97 № 1449 [Електрон. ресурс]: Режим доступу <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1058.1173.0>.

7. Скібіцька Л.І. Менеджмент: навч. посібник / Л.І. Скібіцька, О.М. Скібіцький. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 416 с.

8. Структурно-функціональне забезпечення діяльності територіальних органів влади / Н.М. Мельтохова, В.В. Корженко, Г.С. Одінцова та ін.]; за заг. ред. Н.М. Мельтохової. – Х.: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2007. – 244 с.

9. Управління персонал-маркетингом: теорія та методологія / О.В. Сардак: дис... доктора екон. наук, спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами. – Донецьк: Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського, 2012. – 408 с.

УДК 336.227.1

А.В. МАКСИМЕНКО,

к.е.н., доцент кафедри міжнародного обліку і аудиту, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Роль міжнародних договорів у регулюванні подвійного оподаткування

Досліджено генезу розвитку податкових угод. Уточнена роль міжнародних договорів у регулюванні подвійного оподаткування в контексті податкової гармонізації.

Ключові слова: податки, подвійне оподаткування, податкові угоди.

А.В. МАКСИМЕНКО,

к.э.н., доцент кафедры международного учета и аудита, Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана

Роль международных договоров в регулировании двойного налогообложения

Исследован генезис развития налоговых соглашений. Уточнена роль международных договоров в регулировании двойного налогообложения в контексте налоговой гармонизации.

Ключевые слова: налоги, двойное налогообложение, налоговые соглашения.

A.V. MAKSYMENKO,

Ph.D. in economics, associate professor, Kyiv National Economic University named by Vadym Hetman

The role of international agreements in the regulation of double taxation

The genesis of tax treatie sare Investigated. The role of international agreements in the regulation of double tax ationin the context oft axharmoniz ationare specified.

Keywords: taxes, doubletaxation, taxtreaties.

Постановка проблеми. Поглиблення і розширення процесів глобалізації у світовій економіці детермінує вдосконалення організаційного та правового механізму оподаткування. Це викликано потребою оптимізації податкового регулювання на основі отриманого досвіду і з урахуванням перспективних тенденцій. У числі потужних джерел нововведень і коректування правил оподаткування виступають зміни економічних умов, а також міжнародний вплив, диверсифікація форм і способів міжнародної економічної діяльності. Дані обставини вимагають проведення систематичного та комплексного вивчення ефективності нормативно-правового регулювання оподаткування, аналізу його відповідності рівню розвитку економіки і техніки здійснення оподатковуваних операцій. Ускладнення правового регулювання оподаткування призводить до необхідності введення в понятійний апарат нових категорій, актуалізації змісту вже прийнятих.

Водночас більшість держав дійшла висновку, що подвійне оподаткування є перешкодою для міжнародної торгівлі,

вільного руху капіталів і розвитку міжнародних ринків. Вирішення цього питання вбачається у розмежування повноважень державних органів і сфер впливу шляхом прийняття внутрішніх законодавчих актів, а також шляхом укладання міжнародних угод у галузі оподаткування.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженню сутності подвійного оподаткування присвячено багато робіт як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, зокрема В.Л. Андрущенка, Ю.С. Безбородова, О. Бекетова, К.Г. Борисова, П.–А. Брюше, Р.Р. Вахітова, Л.І. Вдовіченої, Г.М. Вельямінова, В.Г. Вишнякова, С.А. Войтовича, М.М. Гнатівського, Р.Л. Дернберга, Д. Карро, В.А. Кашина, О.В. Київець, О.Ю. Коннова, Б. Костерса, К.В. Кузнецова, Д.І. Кулеби, І.І. Кучерова, М.П. Кучерявенка, М.О. Лабоськіна, Л.Л. Лазебник, Ж.–П. Ландау, І.А. Ларютіної, М. Макінтайра, В. Маклоскі, В.І. Муравйова, Т.М. Нешатаєвої, В.Ф. Опришка, Н.О. Падейського, С.Г. Пепеляєва, І.Ю. Петраша, О.І. Погорлицького, Є.А. Ровінського, В.М. Слепця, Г.П. Толстопятенка, Л.Д. Тим–